

HEEMKUNDEKRING

De Heerlijkheid Oirschot

NIEUWSBRIEF maart 2023

Voorwoord

Het wordt weer lente, en dat is, net als in de herfst, het seizoen waarin de atmosferische en meteorologische omstandigheden vaak zorgen voor indrukwekkende natuurverschijnselen. Zo werd vorige week het noorderlicht gezien in de noordelijke provincies van ons land.

Onze voorouders, die niet de kennis hadden om dit soort fenomenen wetenschappelijk te verklaren, zagen in deze verschijnselen vooral het bewijs van het bestaan van het bovennatuurlijke. En zo ontstaan mythen en legenden. Zoals het verhaal van de vuurman. Het opstijgen van gassen uit moerassige grond levert bij het juiste tegenlicht vaak verschijnselen op van bewegende vuurpilaren. Vroeger werden die vaak aangezien voor gloeiende mannen, mensen die een misdrijf hadden begaan en voor straf voor eeuwig moesten rondspoken. Uit Oirschot is ook zo'n verhaal bekend. Tussen Oirschot, Oerle en Vessem bestond een geschil over de grens tussen de drie gemeenten. Op een bepaald moment zouden de schepenen van de drie gemeenten het geschil ter plaatse oplossen. De afgevaardigde van Oirschot had een list bedacht. Hij schepte grond uit Oirschot in zijn schoenen, om vervolgens ter plaatse onder ede te verklaren dat hij op Oirschots grondgebied stond. Deze meened werd echter van boven bestraft doordat de Oirschotse schepenen veranderde in een vuurman die nog jaren later over de hei rondzwierf.

Jagers van de heer van Oirschot doen in 1844 verslag van dit verschijnsel:

*'Zij zagen achter den zogenaamde zwarten heuvel eene vurige gestalte te voorschijn komen omtrent 80 schreden van een onzer, die den weg over den potjesberg naar den straatweg nam, juist ter plaatse waar de lijkurnen gevonden zijn. Zij had den vorm ven eenen grooten kanonskogel en was zoo vurig dat de heide er door verlicht werd als op helder lichten dag. Boven dezen bol was eene trechtersvormige vurige uitwaseming ter hoogte van 1½ voet. Deze verheveling bleef een halve Nederlandsche el boven de heide, snelde in vollen vaart van achter den zwarten heuvel over den potjesberg heen en verdween toen uit het gezicht. Het was stil weder en maanlicht, omtrent negen uren in den avond.'**

Mocht u dus tijdens uw avondwandeling op de heide de komende tijd verrast worden door een vuurman weet u in ieder geval waar die vandaan komt. En bedenkt u zich dan dat het goed is dat de voorzienigheid tegenwoordig mild is voor politici: met alle toeslagenaffaire, aardgasproblemen en andere schandalen zou je anders op elke hoek van de straat vuurmannen kunnen ontmoeten.

*Voor het verhaal over de vuurman zie: Volksverhalen uit Noord-Brabant, de Haan (red), 1980 pag. 298 e.v.

Anton Neggers Voorzitter

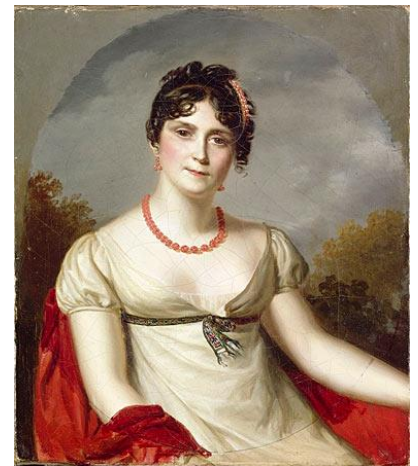
Dinsdag 14 maart 2023.

Lezing: De Vrouwen van Napoleon

Dinsdag 14 maart a.s. geeft Jean Dewaerheid de lezing 'De vrouwen van Napoleon' in Restaurant de Beurs, St. Odulphusstraat 7 in Oirschot. Aanvang 20.00 uur.

Enkele jaren geleden gaf Dhr. Dewaerheid al een lezing voor heemkundekring De Heerlijkheid Oirschot over Napoleon en de gevolgen van zijn beleid, die op veel bijval van de toehoorders kon rekenen. Dit keer gaat hij nader in op Napoleon en diens relatie met vrouwen.

Napoleon, een man van staal op het slagveld, was bang om gedomineerd te worden door vrouwen. De vrouw zag hij in het algemeen als een goed bewapende vijand die zich als zwak uitgaf. Vandaar dat hij zich soms een bruto toonde in zijn omgang met vrouwen. Eenmaal binnen de intimiteit van een koppel herwon zijn gevoelige natuur echter al snel een plaats. En tranen kon hij niet weerstaan.

Josephine door Firmin Massot 1812

Napoleon had geen flauw benul waar het bij een vrouw om gaat. Hij begreep niets van hun manier van denken en van de signalen die ze afgeven. Daarbij komt dat hij overspel zag als een soort vorm van lichaamsverzorging, zonder dat daar liefde aan te pas hoefde te komen.

Zestig (gekende) minnaressen passeren de revue tijdens deze lezing, telkens met vermelding van hun naam en de vergoedingen die Napoleon hen toekende.

Een lezing met pittige weetjes en pikante details!

Jean Dewaerheid was als germanist docent Nederlands-Engels verbonden aan de Haute Ecole Lucia de Brouckère in Brussel en hij was als gastdocent actief in Luik, Gent, Antwerpen, Geel en Turnhout. Verder gaf hij geregeld colleges in Frankrijk, Tsjechië, Slowakije, Litouwen, Slovenië en Portugal. Vandaag de dag geeft hij voordrachten over historische onderwerpen en schrijft hij boeken.

De lezing is voor leden van de heemkundekring gratis. Ook andere bezoekers zijn van harte welkom tegen een vergoeding van € 5.-.

‘Wie zijn het langst lid van Heemkundekring De Heerlijkheid Oirschot’? 2^e aflevering in nieuwe reeks

In deze reeks worden leden die al lang lid zijn van onze heemkundekring even in de spotlights gezet via een interview waarin ze vertellen over hun belevenissen bij de kring.

Interview met Clari van Esch - van Hout

Onlangs ontving ik in ‘*De goei kamer*’ van ons erfgoedcentrum ‘*Ravenpoort*’ Clari van Esch die al sinds 1980 lid is van heemkundekring ‘*De Heerlijkheid Oirschot*’. Bij een kopje koffie spraken wij over al die jaren dat Clari lid is van de heemkundekring.

Even voorstellen?

Clari kwam uit een groot gezin, zij was de 7^e van liefst 11 kinderen en het gezin van Hout woonde op het ‘Legend’ oftewel het ‘Laageind’ in de buurt van Heerenbeek in Oirschot. Zij ging naar de lagere school in Straten, de Antoniuschool, een gemengde school wat destijds bepaald nog geen gemeengoed was. Later ging ze naar de mulo in de Koestraat, eerst extern en daarna intern en dat laatste viel niet altijd mee. En toen volgde de kweekschool, met veel regelmaat en een goed studieklimaat maar met weinig vrijheid.

“Ja, Woensdagmiddag met de hele school wandelen. Op dinsdag en donderdag mocht je, als je geen negatieve aantekening had, even het dorp in, maar dat was het dan wel, verder zat je de hele week binnen de muren.”, herinnert Clari zich nog levendig. Nee, kostschooltijd was geen leuke tijd.

Na de kweekschool ging Clari al snel aan de slag als onderwijzeres op de Theresiaschool in Lennisheuvel waar ze na haar trouwen ook ging wonen. Ze bleef overigens gewoon doorwerken toen ze getrouwd was, hetgeen in die tijd nog een uitzondering was. Ze stopte met lesgeven toen ze in 1972 een kind kreeg. Maar de liefde voor het onderwijs is altijd gebleven. In 1980 verhuisde het gezin naar Straten in Oirschot.

Hoe lang ben je al lid van de heemkundekring en hoe kwam je daartoe?

Haar belangstelling voor geschiedenis en in het bijzonder voor de heemkunde dateert al vanaf haar jeugd in Straten. Ze kreeg dat van huis uit mee. In haar tijd in Lennisheuvel las ze al aandachtig de afleveringen van het toenmalige heemkundig tijdschrift *Campinia* waarop ze geabonneerd was en lid worden van de heemkundekring was voor haar dan ook een logische stap! Clari was ook een trouwe bezoeker van het Archief dat toen nog in het oude Kantongerecht gebouw in Oirschot was gehuisvest. Ze ging er iedere week heen en pluisde daar haar familieverleden na, alsook het bestaan van de Antoniuschool in Straten waar ze in haar jeugd met zoveel plezier vertoefde. Later resulteerde dat zelfs in een heus boek over de Antoniuschool en er zouden nog diverse publicaties en vele artikelen volgen.

Zo schreef ze bijvoorbeeld in 2011 ter ere van de opening van de Grenspalenroute bij het 60-jarig bestaan van de heemkundekring het boekje ‘*Paal en Perk hersteld*’ waarop de gelijknamige heruitgave van die route in 2021 is gebaseerd.

Is er veel veranderd in de heemkundekring in al die jaren?

Zo op het eerste oog veranderde er weinig bij de heemkundekring 'De Heerlijkheid Oirschot' in al die jaren dat Clari daar lid van is.

Ook vroeger waren er lezingen die ze met interesse bezocht en kleine en grote studiereizen waar ze met veel plezier aan deelnam. Zo denkt ze met genoeg terug aan de jaarlijkse fietstocht. Toch is er in al die tijd ook wel het een en ander veranderd.

Zo vindt Clari het nog steeds jammer dat het archief van Oirschot naar Eindhoven verhuisde. Nu is Eindhoven niet zo ver en ze is daar ook meermaals geweest, maar dat kostte toch aanmerkelijk meer tijd en moeite.

Overigens vindt ze dat tegenwoordig wel erg veel digitaal gaat, Clari vindt dat er ook ruimte moet zijn om samen gewoon *'efkes te buurten'*.

Wat waren hoogtepunten tijdens je lidmaatschap van de kring?

Er waren veel hoogtepunten in al die jaren dat Clari een trouw lid is van de heemkundekring. Vooral een aantal van de studiereizen staan haar nog levendig voor de geest. Je krijgt toch veel meer mee van een plaats als een goede gids je daar van alles over vertelt!

Clari is ook een aantal jaren bestuurslid geweest van onze heemkundekring en ze was een van de grondleggers voor het heemkundig tijdschrift *'Van den Herd'* dat ca 1994 werd opgericht. Jarenlang zat ze in de redactie van het tijdschrift en ze schreef er menig artikel voor. Vaak gingen die over het onderwijs want dat bleef toch haar specialiteit. Zo waren er artikelen over de Antoniuschool, de openbare school in Spoordonk en de kweekschool in de Koestraat in Oirschot.

Clari bij het 50-jarig bestaan van de heemkundekring

Maar ze schreef ook over het onderwijs verder terug in de geschiedenis, zoals bijv. over de Franse school, die van de 16^e tot de 19^e eeuw in Nederland bestond.

Het meest trots is ze stiekem toch wel op haar boek over de Antoniuschool in Straten. Het gaf haar veel voldoening om de geschiedenis van die bijzondere school vast te leggen, zodat iedereen daarvan kennis kan nemen.

Aan welke activiteiten van de heemkundekring neem je tegenwoordig actief deel?

Vroeger zat Clari midden in alle activiteiten van de heemkundekring en nu volgt ze het wat meer van een afstandje. De Corona epidemie heeft dat proces versterkt doordat er veel activiteiten niet doorgingen en het soms voor de oudere leden lastig is om de draad weer op te pakken. Daarom is op initiatief van Clari sinds afgelopen jaar de heemkamer 1 keer in de maand woensdag overdag geopend, zodat ook leden die 's avonds niet graag de deur uit gaan die toch kunnen bezoeken. Ze vindt het wel jammer dat hiervan tot op heden weinig gebruik wordt gemaakt.

Clari bezoekt nog steeds met plezier en interesse de lezingen van de heemkundekring en als het niet te ver is, gaat ze, ook al is ze al 80 jaar, graag mee op de kleine of grote Studiereis. Schrijven doet ze iets minder, dat kost haar tegenwoordig toch wat meer moeite. Maar ze heeft het nog niet opgegeven en schrijft nog af en toe een artikel voor haar geliefde *'Van den Herd'*!

Heb je nog een wens of advies voor de toekomst van de heemkundekring?

Clari heeft geen specifieke wensen of adviezen voor de Heemkundekring of het zou moeten zijn dat er ook interesse mag zijn voor wat er nu in Oirschot speelt. Heemkunde gaat voor haar niet

alleen over vroeger maar ook over nu.

Tenslotte merkt Clari nog op dat ze deze nieuwe reeks, om mensen die al lang lid zijn van de kring eens in de Nieuwsbrief in de spotlights te zetten, een goed idee vindt. Van tevoren zag ze er een beetje tegenop maar we hebben 'gezellig zitten buurten'!

Maria van Deutekom

Kleine excursie Textielmuseum Tilburg zaterdag 1 april a.s.

Zoals bekend gaan we zaterdag 1 april naar Tilburg, om een bezoek te brengen aan het Textielmuseum. Er is gekozen voor maximaal 30 deelnemers, zodat we twee rondleidingsgroepen kunnen formeren.

Programma:

- 12.30 uur Verzamelen op het parkeerterrein bij Sandershof (tegenover de brouwerij). We hebben dan lijsten wie als passagier in welke auto mee zal rijden.
- 13.30 uur Ontvangst met koffie/thee in de foyer. Bestuurslid Charles Boissevain houdt een 30-minuten durende inleiding op het Tilburgse textiel en op het TextielMuseum.
- 14.15 uur Groep 1: maximaal 15 deelnemers bezoeken de tijdelijke tentoonstelling Koninklijk Borduren met audio tour.
Groep 2: maximaal 15 deelnemers krijgen een rondleiding door de tentoonstelling over Tilburgs textiel en industrialisatie (oude apparatuur, wollen dekens).
De groepen worden ter plekke bekend gemaakt.
- 15.15 uur De groepen wisselen en beginnen aan hun volgende toer/rondleiding.
- 16.00 uur Afsluiting met drankje (op eigen kosten) in het MuseumCafé. Er is dan ook gelegenheid het museum verder te bekijken en/of de TextielShop te bezoeken.
- 17.00 uur Uiterlijk: aanvaarding terugreis. Degenen die dat leuk vinden kunnen nog even nabuurtten in brouwerij Vandeoisprong.

Vervoer:

We reizen met eigen vervoer met gebruik van carpooling. De chauffeurs krijgen bij het vertrek € 5,- per inzittende in klare munt uitbetaald. Dan zullen we ook duidelijk maken waar de chauffeurs het beste kunt parkeren. Meer informatie nodig? Bel Arthur de Vries 06-21532274.

Opgeven:

Er zijn nu nog enkele plaatsen beschikbaar. U kunt zich tot 18 maart a.s opgeven via

secretariaat@deheerlijkheidoirschot.nl

Graag vermelden als u bereid bent chauffeur te zijn en voor hoeveel mensen u, behalve uzelf, plaats heeft. Uw deelname is pas definitief als u betaald heeft. Bij het opgeven graag doorgeven indien de betaling op een andere naam geschiedt dan de uwe.

Kosten:

Omdat het een museum betreft is de museumjaarkaart geldig. Daardoor zijn twee bedragen van toepassing:

Voor de entree, rondleiding, ontvangst met koffie/thee en het vervoer betaalt u € 30,-

Als u een museumjaarkaart heeft, is voor u de entree gratis en betaalt u € 17,50.

Graag het juiste bedrag overmaken aan Heemkundekring De Heerlijkheid Oirschot

NL 57 RABO 0133 8659 16

De leden die vorig jaar zouden meegaan en toen betaald hebben, maar ditmaal niet mee kunnen gaan, krijgen automatisch hun inleg van vorig jaar teruggestort.

Met vriendelijke groet,

De reiscommissie bestaande uit Betty, Wim, Arthur

Herken je deze foto's?

In de collectie van onze Heemkundekring zitten veel foto's zonder beschrijving. Graag maken we gebruik van de aanwezige kennis bij onze leden om tot een goed bijschrift te komen. Dan kunnen we de foto's ook in de Beeldbank op onze website zetten.

Na het succes van de oproep in onze eerst Nieuwsbrief van dit jaar plaatsten we in de vorige Nieuwsbrief een foto van voetbalvelden en van de kaartclub 'D'n Duim'. De foto van de voetballers deed bij niemand een bel rinkelen. Voor 'D'n Duim' kregen we twee reacties: Gerard K. reageerde met: 'Deze kaartclub was thuis in café Megens op de hoek Markt / Koestraat, waar nu de ABN/AMRO bank is. Een persoon ken ik, vooraan rechts op de foto: dit is Piet, mijn vader.' Marina en Jan P. schreven: 'Volgens Henk van Kollenburg is de man zittend links op de foto Willem Kolle, de vader van Mr. Pieter van Kollenburg. Hij was postbode en had een kruidenierswinkel / slijterij. Daarnaast staat Willem Kerkhof. Die was groenteboer in de Molenstraat, hij had een 1/2 arm, daar hield hij z'n tasje onder vast.' Heel veel dank voor jullie reacties!

Nu de volgende opgave.

De eerste foto toont een afbeelding van een vrouw en een man te paard. Bij de man staat achterop de foto 'Hendrik Nuijens'. We zijn natuurlijk benieuwd wie de vrouw is, in welk straatje de foto's zijn genomen en in welk jaar. Was dit destijds in Oirschot een bekend echtpaar?

De tweede foto brengt ons terug bij café-restaurant Princée. Jaren vijftig of zestig? Wie staan er op de foto, keek de man rechts altijd zo argwanend, welke frisdrank zit er in het flesje op de tafel en heeft de man links het kassabonnetje uiteindelijk doorgeslikt?

Laat wat van je horen via secretariaat@deheerlijkheidoirschot.nl

Uitgaven en mededelingen

- 1) Onze heemkundekring heeft een facebookaccount. U kunt ons vinden op:

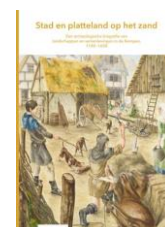

- 2) Nieuws over de heemkundekring kunt u vinden op de website via deze link:
www.deheerlijkheidoirschot.nl

- 3) Sinds kort staan nieuwe gegevens uit Brabantse gevangenisregisters online in de stamboomzoekmachine van BHIC (Brabants Historisch Informatie Centrum). Van kruimeldief tot moordenaar, van wanbetaler tot vechtjas, je komt ze allemaal tegen. Duik mee in de zelfkant van Brabant via de [stamboomzoekmachine op de website](#)

- 4) Nico Arts heeft onlangs het volgende boek uitgegeven: *'Stad en platteland op het zand. Een archeologische biografie van het landschap en samenleving in de Kempen, 1100-1650.'* Het AVKP (Archeologische Vereniging Kempen- en Peelland) wil een leesgroep starten om dit boek te bespreken. Opgeven kan Carel van den Boom via avkpactueel@gmail.com

- 5) 15 maart 2023 zijn de provinciale verkiezingen. Om te helpen kiezen vind je op de website van Erfgoed Brabant een overzicht van de standpunten m.b.t. erfgoed en cultuur in de verkiezingsprogramma's van politieke partijen. Welke partij krijgt jouw stem? [Meer informatie >](#)

- 6) Angela Veltman doet bij Tilburg University en Erfgoed Brabant onderzoek naar de status en prestige van het Brabants en hoe dat via de politiek te veranderen. Deze onderzoeksvraag komt voort uit de Leerstoel van prof. dr. Jos Swanenberg. Deel van dit onderzoek is een enquête. Interesse om mee te doen? Klik dan op deze link: [Meer informatie >](#)

Erfgoedcentrum De Ravenpoort

De Heemkamer is na een korte stop vanwege de feestdagen weer geopend!

Iedere maandag kunt u hier van 18.30 tot 21.00 uur terecht.

Voorlopig wordt 1 avond per week als openingstijd gehandhaafd.

U kunt ook op afspraak in de Heemkamer terecht via een mailtje aan het secretariaat.

Daarnaast is de heemkamer als proef ook overdag geopend.

Iedere 2^e woensdag van de maand bent u hier van 10.30 tot 12.00 uur welkom.

Woensdagochtend 8 maart is de eerstvolgende keer.

Er blijft behoefte aan gastheren en gastvrouwen, die de bezoekende leden willen ontvangen. Mocht u geïnteresseerd zijn in dit leuke werk, neem dan contact op met Marina Pasmans. Ook mensen die een poetskarweitje op zich willen nemen kunnen dit aan Marina doorgeven. Dat kan via mail: marinapasmans@hotmail.com (of telefonisch: 06-2072104).

Activiteitenkalender 1e helft 2023

(Let op: Tussentijdse wijzigingen zijn mogelijk!)

Donderdag 30 maart 2023 20.00 uur	Jaarvergadering Locatie: Café het Vrijthof, Oirschot
Zaterdag 1 april 2023	Kleine excursie Locatie: Textielmuseum Tilburg
Zaterdagmiddag 22 april 2023	Lezing: De auto van mijn opa. Locatie: Restaurant De Beurs, Oirschot
Vrijdag 4 en zaterdag 5 augustus 2023	Brabantse Heemdagen